Ч. 39. Pocztowa należytość opłacona ryczałtem Львів, неділя 23. вересня 1928. Рік XXX.

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції і адміністрації:
„Свобода", Львів, Ринок 10, II. пов.
Телеф. Редакції: 29-

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА
Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА
виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот.
В Америці 2 дол. річно.
Зміна адреси 50 сотиків.
Поодиноке число коштує
20 сот.
Телеф. Друкарні: 29-26.

Часописи і їхнє значіння.

Такий тепер світ, що кождий, хто хоче пробитися крізь життя і не бідувати, мусить багато вчитися і багато вміти. Селянин мусить навчитися нових способів господарки, коли хоче збільшити свій дохід. Також ремісник сегодня мусить бути краще вишколений чим давніше, щоби видержати конкуренцію і не примирати з голоду. Те саме відноситься і до народів. Лише цей нарід може сподіватися кращої будуччини, якого горожани є політично свідомі, знають свою історію та знають права і обовязки супроти тої держави, де приходиться їм жити. Одним словом знання дає щастя і добробут одиницям, дає добробут і волю цілим народам.

Дитина і молодь а також старші найкраще набувають знання в школах. На жаль, така вже доля українського народу в Польщі, що він в школах не набуває потрібного йому знання, що дуже часто дитина покінчить народну школу і не вміє читати ні писати. Знання доповнюється і набувається читанням добрих книжок і часописів. В других культурних народів кождий селянин чи робітник має в себе дома бібліотеку добрих книжок і читає багато часописів. В цей спосіб доповнює він собі те знання, яке набув дитиною в школах.

З доброго часопису довідується кождий, що діється в світі, як живуть другі народи, як вони старають ся про свій добробут і розвивають своє рільництво, промисл і ремесло. З доброго українського часопису довідається українець ще, як розвивається життя українського народу, які небезпеки грозять йому, як боротися з болячками, які спиняють розвій нашого народу, довідається про нові закони і податки, про свої права, як їх боронити, як боротися з усіми зловживаннями. Одним словом часопис є необхідним для кождого свідомого громадянина.

У культурних народів кождий горожанин, навіть найбідніший, читає часописи, політичні і фахові. Кожде більше місто має десятки часописів, кожде мале містечко має свій окремий тижневий або і щоденний часопис. Такий маленький народець як фінляндський, що числить всего на всего два і пів міліона душ, отже менше чим українське населення Східної Галичини, має аж 386 часописів (щоденників і тижневиків). Поляки у Львові видають шість щоденників і кільканайцять тижневиків. Навіть найбідніший німець чи англієць не міг би жити, не прочитавши щоденно часопису. У культурних народів кождий розуміє значіння і користь часописів і знає, що гроші видані на часопис принесуть йому значну користь.

Лице паленіє від сорому, що українці в Польщі, яких є 7 міліонів, мають тільки оден щоденний часопис і лишень кільканайцять тижневиків. Ще більший сором мусить огорнути кожного, що українські часописи ледви клигають, що видається їх в малій скількости примірників і що заледви що сотий українець читає часопис. Не дивниця, що українському народови зле живеться, що українці не вміють боронити своїх прав, що українці не мають сильних організацій, що з українцями ніхто в світі не числиться. Коли ми хочемо, щоби український народ дозрів до самостійного життя, щоби він боровся з успіхом за свої права, щоби розвивалося життя в українських товариствах, щоби зростав добробут, мусимо доложити всіх зусиль, щоби цей сумний стан змінити. Ми мусимо доложити всіх зусиль, щоби українські часописи дійшли під кожду селянську стріху і стали насущним хлібом кождого свідомого українця. Ми мусимо переконати кождого українця, селянина, робітника і ремісника, що український часопис це їх найкращий друг і приятель, який навчить їх, як їм треба жити і боротися. Поширення української преси повинно бути одним з найважніших завдань під теперішню хвилю.

Наша партія Українське Національно - Демократичне Обєднання має з усіх українських партій найбільше розвинену пресу. Офіціяльним органом партії є тижневик „Свобода", а крім цього на становищу партії в більшій або меншій мірі стоять часописи: „Діло", „Новий Час", „Українська Громада", „Український Голос". Всі національні часописи не мають від нікого допомоги і опираються виключно на передплатниках. Вони служить народови і сміло боронять його прав. Тому кождий, якому лежить на серці добро українського народу, який хоче, щоби український народ прозрів і навчився бороти за свої права, повинен старатися сам стати пренумератором „Свободи" і других національних часописів і приєднати серед своїх знакомих і сусідів передплату. Коли збільшиться скількість передплатників, тоді збільшиться обем часопису. Він стане кращим і більше всесторонним. Колиб „Свободі" прибуло десять тисяч передплатників, то часопис мігби бути в троє більший і ще в додатку мавби окремий ілюстрований додаток. Думаю, що це не велика штука, лишень трохи доброї волі, трохи праці на притягання нових читачів і передплатників. Я вірю, що в короткому часі збільшиться скількість передплатників „Свободи" і наш часопис зачне виходити в збільшеному обемі. Лише треба використати кожде політичне віче, кожду довірочну нараду і взагалі кожду нагоду для приєднання нових передплатників.

Пос. Вол. Целевич.

Користайте з протиалькогольного закона!

Алькоголь (спиритус, горівка, пиво, вино, коняк, рум, гарак, сливовиця і т. п.) — це трійло, до якого привикає поволи людина, але яке шкодить здоровлю, відбирає розум а навіть є причиною смерти.

Нема — здається — українця, що на живих прикладах не бачив би шкідливих наслідків уживання алькоголю а зокрема деморалізаційної і руїнницької роботи коршем. Скількиж то заможних господарів і ґаздинь довів алькоголь до жебрачої торби! Їхні ґрунта, поля, ліси, ба й хати і худоба (маржина) перейшли в руки чужих, що не орють ані не сіють, а живуть з дурноти, з налогу і з роздорів нашого народу! Скількиж то пяниць валялося попід лавки, по ровах та марне погинули! Скільки то бійок, каліцтв і убийств спричинив алькоголь, скільки підпалів в пяному стані, скільки ріжних злочинів і нещасть та в наслідок того скільки то людий повисло на шибеницi та гнило і ще гниє по криміналах! А скільки то родинного нещастя божевілля та ріжних недуг спричинив алькоголь! Усіх тих страт і нещасть і на воловій шкірі не списав би.

Тому крайна пора, щоби по всіх українських громадах залунав клич: **геть з алькоголем, геть з коршмами!** щоби зачати й перевести вперту безпощадну боротьбу проти уживання алькогольних напитків та за покасуванням коршем.

Скільки видають мешканці Польщі і зокрема українці на алькоголь і тютюн?

Нехай говорять цифри! Ухвалений на останній сесії польського сойму бюджет польскої держави на біжучий рік (цебто на час від 1. IV. 1928 — 31. III. 1929 р.) передбачує ось які приходи:

сірники	8,694.000 зол.
почта і телеграф	20,770.155 „
залізниці	63,716.000 „
льотерія	64,819.348 „
сіль	95,010.000 „
тютюн	**619,400.000** „
алькоголь	**638,284.000** „

З повищих урядових цифер бачимо, що населення Польщі видає 3 рази більше на алькоголь, чим на сірники, сіль, почту, телеграф, залізниці, а навіть льотерію разом.

Та це ще не все, бож найменше вдруге стільки заробляють горальники, броварники, шинкарі, реставратори й другі посередники. Отже в дійсности алькоголь ляг тяжкою зморою 1.280 міліонів або **1 міліярд 280 міліонів зол.** на населення Польщі! На цю великанську квоту складає український нарід Польщі процентово страшну суму, бо **400 міліонів зол.**

Мало того. Населення Польщі майже ще раз стільки видає на тютюн, бо кругло 620 міліонів. Дочислім в друге стільки на посередників, то вийде, що річний видаток на тютюн виносить 1.240 міліонів або **1 міліярд 240 міліонів зол.**, з чого на українське населення припадає процентово других **400 міліонів зол.**

Таким чином на алькоголь і тютюн разом видає населення Польщі квоту **2 міліярди 320 міліонів, а в тому український нарід 800 міліонів зол.!** Стільки то міліярдів і міліонів видає населення Польщі взагалі й український нарід з окрема на зайві, непродуктивні й прямо шкідливі, отруйні речі, якими є алькоголь і тютюн.

Якщо всі ті міліярди і міліони ужитиб на пожиточні і продуктивні справи: на „Рідну Школу", на кооперативи, на поліпшення господарства, на будову фабрик, на освітні і т. п. справи, то за короткий час нарід став би багатим, освіченим і щасливим. А так рік-річно викидається міліярди і міліони в болото, рік-річно деґенерується населення, постійно убожіє, росте деморалізація, множаться злочини, наповняються тюрми й доми божевільних, росте число безробітних і населення хилиться постійно до упадку.

Тому клич: **геть з алькоголем! геть з коршмами!**— повинен лунати у всіх українських громадах, повинен захопити весь український нарід!

Як домагатися покасування коршем?

За австрійських чи російських часів тяжче було довести до скасування коршми, бо ані в Австрії ані в Росії не було перед війною протиалькогольного закона. В Польщі істнує окремий **протиалькогольний закон з дня 23. квітня 1920 р.** (Дневник Законів Річипосполитої Польської ч. 37, поз. 210 з 1920 р.) і до нього **виконний розпорядок міністра публичного здоровля з дня 2. червня 1922 р.** (Д. З. Р. П. ч. 51, поз. 299 з 1922 р.), дає змогу загальним голосуванням позбутися коршми з громади.

В цьому законі в 4. артикулі сказано таке:

„Сільські й міські громади можуть в межах своїх границь ухвалити цілковитий заказ продажі алькогольних напоїв. Така ухвала повинна запасти в дорозі загального голосування звичайною більшістю голосів.

Голосування заряджує громадський уряд будьто з власної ініціятиви, будьто на писемне жадання 1/10 части мешканців громади, що скінчили 21 рік.

Комунальний заряд заряджує голосування найдалі в протязі чотирьох тижнів від дати представленого жадання.

Голосування відбувається у святочний день. Спосіб голосування очеркують виконавчі приписи.

Ревізія принятої ухвали може наступити не вчасніше, як по упливі трьох літ, від коли увійшов заказ.

Якщо більшість 2/3 загального числа громад, що входять в обсяг повіту, а обіймають не менше як 1/2 загалу населення повіту, ухвалить цілковитий заказ алькогольних напитків, то повітова комунальна влада має цей заказ розширити на цілий повіт.

Ухвалений громадою, а також зарядженний повітовою владою заказ продажі або вишинку алькогольних напитків має бути публично оголошений в принятий в даній місцевости спосіб, а заразом доручений у відписі приналежній акцизній й політичній владі, що наймен-

Pr. 386/28. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu zdania Prokuratora przy tut. Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospoltej z dnia 10. maja 1927 Nr. 45 poz. 398 Dzup. dokonane dnia 7. września 1928 przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma pt. „Swoboda" Nr. 37 z dnia 9/9 1298 z powodu że umieszczone w tem czasopismie artykuł pt. „Pracia robitnyka i selanyna" zawiera w sobie znamiona zbrodni z § 65 a/ uk. b) wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopima nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliszym numerze i to na pierszej stronie pod rygoren następstw przewidzianem w art. 60 tegoż rozporządzenia.

Lwow, dnia 13 września 1928. Göttinger.

ше на 2 місяці перед наступленням того календарного року, з початком котрого має обовязувати“.

Артикул 2. вище наведеного виконного міністеріяльного розпорядку звучить так:

„Цілковита заборона продавання й подавання алькогольних напоїв, опріч **випадків вичислених в арт. 7. закона, може в даній громаді наступити на засаді загального голосування, яке відбувається на підставі останніх виборчих ліст до сойму.** Заскаржити ухвалу можна в спосіб передбачений законом про соймові вибори“

(Конець буде.)

Що таке трудові кляси?

II.

В попередному числі „Свободи“ я говорив про людські потреби, як про цю остаточну причину, що держить у вічному русі увесь механізм нашого господарського життя. Тепер хочу сказати дещо про *розвиток цих потреб* й про *наслідки*, які вони викликали в *суспільних відносинах* між людьми.

Відома річ, що люде на землі потребували довгих-довгих тисячок літ праці, заки дійшли до такого стану культури та цивілізації, в яких живуть сьогодня. З початку людські потреби були дуже малі й обіймали тільки самі найважніші життєві вимоги, як потреба поживи, одягу, хати і т. п. Всі ті потреби заспокоювали люде у власному *домашному господарстві й* **працею власних рук.** Так діється ще почасти тепер в життю нашого селянства, де прядеться дома лен та коноплі, з яких потім робиться сорочки й одіж; подекуди мелеться на жорнах а не в млині, виробляється сукно з овечої вовни на вбрання а не купується фабричне в місті і т. п. Одначешвидко люде *шляхом досвіду переконуються*, що не всі потреби можна заспокоїти працею власних рук і дома у власному господарстві. Заспокоєння деяких потреб вимагає *осібної вмілости й осібної штуки, яких треба осібно вчитися.* Отже переконуються люде, що не кождий вибудує хату, тільки вибудує людина, котра цеї штуки осібно вивчилася, отже майстер-тесля; не кождий зробить замок до дверий, тільки зробить його майстер-шлюсар, котрий цеї штуки осібно вивчився і т. п. Таким чином повстають ріжні *ремесла.* Ремісники роблять собі зі свого ремесла *жерело зарібку.* Вони *зачинають жити з того, що працюють* не для себе, тільки для *других.* Розуміється, все це не повстає відразу, але розвивається помалу. Ми ще й сьогодня находимо на селі ремісників, котрі побіч ремесла не кидають теж хліборобства; а бувають такі цілі оселі, де ремісники одного фаху не перестають бути хліборобами. Між іншим, як відомо, таким було містечко Угнів, равського повіту — моє родинне місце. Угнівські шевці не жили виключно зі шевства, як н. пр. живуть шевці в місті, тільки побіч шевського ремесла займаються хліборобством.

Побіч ремісників повстає фах **купецький.** Купецьке „ремесло“ полягає в тому, щоби **ріжні товарі й добра достарчити** з місць, де вони повстають або вироблюються, **прямо,** як то кажуть, **під ніс** потребуючих покупців. З нашої історії знаємо, що н. пр. до Київа, Львова, Холма, Червеня, Галича й інших старо-українських міст приїздили з цілого світу купці з ріжними товарами, котрих на місці, в старій Україні-Руси тоді не було, й тут продавали їх або міняли за місцеві. Майже всі більші міста в Европі повстали як торговельні осередки. Але торговля ще й сьогодня має те саме завдання, яке мала колись в стару давнину. І сьогодня завданням купця є — постаратися достарчити потребуючому покупцеви як найліпшого й як найдешевшого товару, бо годі собі подумати, щоби ми, коли потребуємо — за чаєм писали до Китаю, за кавою до Бразилії, за цукром до цукроварні, за полотном до ткальні й т. д. **Купецьке діло є цілком а цілком „непродуктивне“.** Купець нічого не „витворює“, він нічого не „продукує“, а проте тільки крайний невіжа назве купецький фах „непродуктивним“ або фахом „нетрудовим“ (що майже на одно виходить). На ділі — купець є так само в господарському житті потрібний і так само без нього господарське життя не всилі обійтися, як не всилі обійтися без хлібороба, без робітника, без ремісника і т. п. І тому смішно сперечатися про те: хто з них більш „трудовий“ й більш „творчий“ чи „продуктивний“? Бо такими є вони всі в рівній мірі. Хто не розуміє або не хоче розуміти цих простих і ясних річей, з ним взагалі шкода балакати, бо видко він ще не перестав бути малою дитиною.

Але йдім далі. Щойно намічений розвиток спричинив вже дуже вчасно одну дуже поважну появу, котру, як певно читачі вже чули, називаємо: **суспільним поділом праці.**

Що таке суспільний поділ праці? Є це факт, що в господарському життю майже всі люде працюють не для себе тільки, але для других. Кожен чоловік має якийсь фах в руці. Один є хлібороб, другий робітник, третій ремісник, четвертий лікар, пятий інжинір, шестий адвокат, семий купець, восьмий священик, девятий письменник, десятий урядовець, одинайцятий вояка й т. д. в безконечність. Чому існують ці фахи? Існують тому, бо, видко, в людей є потреби, які згадані фахи заспокоюють. Не булоб цих потреб, не булоб напевно й відповідаючих їм фахів, не булоб людей, котрі жиють з того, що ці потреби **інших** заспокоюють.

Взагалі кожна людина посідає **два** господарства: одно **господарство споживче** (консумційне), а друге **господарство заробітне.** В господарстві споживчім кожна людина старається заспокоїти по змозі як найбільше **власних** потреб і шукає їх заспокоєння в інших людей, а остаточно: в цілому світі. Але осягає це заспокоєння людина на ділі тільки таким чином, що в свою чергу **заспокоює потреби інших,** а саме: заспокоює через своє заробітне господарство.

Сьогодня, як я вже перше зазначив, одно й друге відбувається з найбільшою докладністю при помочі гроша. Перше люде ще не так все рахували „на гроші“, як це діється тепер. І тепер що нпр. селянин не рахує „на гроші“ власної праці, котру поносить він і його родина **у власному** господарстві. Але, коли він нпр. стає на службу як робітник в чужім господарстві, він вже рахує її на гроші, він, як це всякий знає, осягає за неї таку чи іншу ціну, такий чи інший заробіток. І власне тому нинішню добу людства ми називаємо **капіталістичною.** Називаємо її так тому, бо сьогодня майже всі заробітні господарства всіх господарюючих одиниць (людей) означують підставу свого заробітного господарства в грошах, в певній грошевій сумі, яку й називаємо **капіталом.** Ми кажемо: хлібороб вложив до свого господарства такий і такий капітал, купець до склепу такий і такий капітал і т. д. Тому брехнею є твердження всіх інтернаціоналістів, начеб доба „капіталізму“ наступила щойно тепер. На ділі означували в грошах підставу власного заробіткового господарства вже й в старину та в середніх віках. Значить і тоді був уже „капіталізм“. Але він тоді ще не був такий загально розповсюднений, як сьогодня. Сьогодня кождий чоловік знає дуже докладно, кілько він заробляє грошей і відповідно до того він знає з гори, кілько й які він потреби може заспокоїти. Цим наша доба найбільше ріжниться від діб попередніх.

Зрозумівши це все як слід, ми ясно мусимо побачити, що всяка балачка про „трудові“ й „нетрудові“ кляси є здебільша аґітаційна брехня, за якою ніщо не скривається. **По суті нема абсолютно жадної ріжниці жіж працею селянина, робітника, ремісника, купця й інтеліґента, бо кождий з них є необхідним колісцятком у величезній машині народнього господарства. Кождий виповнює потрібну чинність, словом: кождий по правилу суспільного поділу праці, працюючи для інчих — тим самим працює й для себе, отже й належить до трудової кляси.** При чому можна тільки одно сказати:, а саме: що праця одних людей вимагає певного підготовлення й називається **праця кваліфікована,** а праця інших такого підготовлення не вимагає й називається праця **некваліфікована.** Лічити людей, будувати доми, давати правні поради, шити чоботи, шити одяг, керувати залізничою машиною, стояти за купецьким прилавком, вчити учнів в школі і т. д. — не потрафить кождий чоловік, а тільки цей, хто тої штуки осібно вчився. І як довго є суспільне запотребування на всі ці добра або чинности, котрі згадані люде виповнюють, так довго кожда така одиниця належить до „трудової“ кляси, без огляду на те, чи ходить за плугом„ стоїть за фабричним станком, чи тільки сидить за столом і пише. Казати, що тільки т. зв. ручна праця є дійсною працею й тільки люде, що з цеї праці живуть, є „трудовий народ“, а всі інші це „буржуї“, може тільки варвар, може людина, котра не прагне поступу й не хоче за ним йти, котра бажалаби, аби всі люде жили як дикарі, а не підносилася з нищого ступня культури на вищий.

Але це пусті й даремні зусилля. Більшовики вже спробували були раз знищити всю інтеліґенцію. Вони пустили між темні народи Росії гасло: долой ґрамотних! (себто: проч з освіченими!). Але що опісля показалося? Показалося, що нинішної господарської й державної машини не удержиш в руху без праці фаховців, які для того мусять бути осібно підготовлені. Отже більшовики встановили назад те, що перше знищили, вони назад завели т. зв. „спеців“ (себто: специялістів-фахівців). Життя побідило суху паперову доґму, бо життя сильніше від паперу, хочби за ним стояли й міліони більшовицьких баґнетів.

Якби ми станули па становищі, що тільки ці люде, котрі працюють руками, є „трудовий елемент“, то тоді нам хіба прийшлосяб повибивати до ноги всі діти й всіх старців, які чейже не працюють. І справді в більшовицькому Союзі є сотні тисяч т. зв. безприютних дітей, себто дітей, котрих озвірілі батьки покинули на божу волю, так що діти тепер волочаться з місця на місце як здичілі собаки, живучи з грабунку й крадіжі. Чи до такого раю стреміти нашому селянству? Кождий, хто йде за інтернаціналістами й радикалами, повинен добре над цим питанням застановитися.

Деж є в нас ці нетрудові кляси, котрі живуть тільки з праці других? Таких в нас нема. На ділі ми всі взаїмно себе потрібуємо. Інтеліґент, коли хоче купити хліба, картоплі, ярин, мяса, масла й т. д., мусить йти за ними до селянина. Селянин, коли хоче лікарської помочі, йде до лікаря, правної поради — до адвоката, духової помочі — до священика й т. д. Те саме є з ремісником, купцем і загалом зі всіми людьми. Тільки в нас можна ще підлещуватися неосвідомленим масам підюджуванням й цькуванням на інтеліґенцію. В інших культурних народів це річ немислима. Бо там всякий чоловік розуміє, що в нутрі культурного народу є потреба всіх фахів. І дай Боже, щоби в нас так чим швидше було! Слушна ненависть звертається на культурному Заході тільки проти великих землевласників, рентієрів і т. п., що **ціле життя** нічого не роблять, а тільки опливають в достатках. Але таких в нас нема.

Саміж наші панове інтернаціоналісти й радикали в свойому приватному житті цілком не виглядають на таких „пролетарів“, за яких вони себе голосять. Вони, їх жінки й діти, на ділі живуть куди краще від багатьох цих „буржуїв“ з національного табору, на вид яких вони дістають пропасниці. Дивно, що ці наші селяне, які причисляють себе до інтернаціоналістичної або радикальної партії, самі не бачать тієї правди, та не зажадають від своїх провідників, аби зачали зміну сучасного ладу від себе. Тоді можеб ці панове нарешті справді стали якимсь „трудовим елементом“, бо замісць отуманювати нарід, взялися за якусь корисну працю. Але це залежить від самого нашого народу, залежить від того, як довго він себе позволить водити за ніс й отуманювати.

Др. Павло Лисяк.

Покривджене селянство.

Куди йдуть державні гроші?

Як відомо, польський сойм уповажнив на весну ц. р. міністра скарбу видати з державної каси 100 міліонів зол. на позички для дрібних рільників. Досі якось нічого не чувати, щоби цю соймову ухвалу виконано, хотяй хлопська людова партія тішилась нею як великим здобутком для хліборобів. А тимчасом хлібороби прямо дусяться з недостачі кредиту і змушені затягати лихварські довги в жидів. Так дбає уряд хліборобської держави, якою є Польща, про хліборобів!

Нема користи для хліборобів також з великої позички, яку затягнула Польща в Америці. Із суми 549 міліонів зол. видано доси коло 350 міліонів. Казали, що 141 міліонів є призначені на хліборобство і ріжні підприємства, а тимчасом гроші забрали ріжні великі банки і роздали між дідичів і фабрикантів. Селянство не дістало нічого. Але американську позичку вже сплачують і будуть сплачувати в податкових грошах селяни. Повтаряється стара історія: дідичі беруть а селяни платять!

Ми вже писали, що торговельний білянс Польщі є щораз гірший, бо щораз більше товарів привозиться із заграниці а щораз менше вивозиться. Відомо також, що при партацтві і дорожні польських промислових товарів можна вивозити тільки рільні продукти і то не так збіже, якого на вивіз нема багато, але головно такі селянські продукти, як худобу, мясо, яйця, масло, льон і т. п. Але селяни, що ті вивозові товари продукують, не дістають від держави ніяких позичок, а як часом комусь щось капне, то певно полякови а не українцеви.

Оттака господарка в хліборобській державі Польщі. Всюди на першому місци великі пани, дідичі і фабриканти, а малоземельні селяни на послідні. Не до доброго воно веде і тому для покривджених одинокий ратунок: орґанізація і самопоміч! Як уряд за нас не дбає, то ратуймося самі

Нові здирства.

Під покришкою добродійности.

Повідомляють нас зі станиславівського воєвідства, що староства розіслали наказ до громад, і так вже ріжними податками та наддатками виснажених, щоби в днях між 16. і 23. ц. м. улаштували „тиждень дитини“ і збірку на ту ціль (акція стоїть під протекторатом п. Мосціцкої і Пілсудської). Мабуть не вистарчає наших податків і данин на кольонізування українських шкіл і українські громади після наказу староства повинні зложити на це ще й осібну буцімто добровільну складку. Цікаво, що коли українське Товариство Прихильників Освіти звернулося до того самого воєвідства за дозволом на збірку для українських студентів, воєвідство відмовило, мотивуючи свою відмову тим, що села воєвідства занадто виснажені цього року елементарними нещастями.

Звертаємо увагу наших громадських рад, що вони мають право цілковито відмовитися від улаштовування цього свята і збірок. Українське населення має свої приватні школи, які потребують помочі і за які мусить памятати, бо для них не накаже збірки ні староство, ні воєвідство. З опіки п. Мосціцкої і п. Пілсудської над нашими дітьми ми сміло можемо зрезиґнувати.

Кожух не для нас шитий.

Кредити на застав рільних продуктів.

Літом ц. р. президент польської держави видав розпорядок, що рільники можуть дістати коротко-термінову позичку під застав своїх продуктів, хочби вони були ще на пни. Розпорядок має на ціли помогти тим рільникам, що приневолені випродувати збіже, заки ще його зібрали. Як відомо, продане дешево збіже спекулянти вивозять за границю, а на переднівку населення знову голодує й уряд привозить із заграниці те саме збіже з Берліна, але вже за грубо вищі ціни. Терпить на тім і держава, бо така вивозово-привозова практика підриває польський гріш і підщі.

Такому випродуванню збіжа має зарадити згаданий розпорядок, створюючи новий рід рільничого кредиту, опертий на заставі продуктів, які ще ростуть. Уділювати позички можуть державні кредитові інституції, каси ощадности, громадські позичкові каси та інші установи, означені міністром скарбу. Позички мають бути зголошені в судах, яким поручено вести заставні реєстри для кождого господарства, та встановлено масу формальностий, що дотичать документів, реєстрових книг, заставних знаків і т. п. Взагалі справу обставлено такими урядовими формальностями, що вони відстрашують людий від кредиту. Якби малоземельний рільник, що хоче заставити кілька або кільканацять кірців жита, хотів сам полагодити всі ті наказані формальности, то мавби стільки клопоту, що в кінці йому відхотілобся й позички.

Як в Польщі звичайно буває, новий цей кожух шитий не на селянина, тільки хиба на дідича. І справді із збіжевих заставів користають переважно великі земельні власники. Для селян булоби добре, якби полагоджуванням тих формальностей занялася сільська кооператива (кредитова), даючи своїм членам цей кредит, однак цього розпорядок недопускає.

„Ганьба“.

Не вільно легкодушно „ганьбувати“ на вічах.

Найвищий суд у Варшаві рішив, що за оклик „ганьба“, який паде на політичних вічах, може скаржити до суду за образу чести та особа, до якої він відносився. На основі рішення найвищого суду цей оклик значить, що той, до кого він відноситься, допустився чогось, що приносить йому ганьбу. Цей оклик обвинувачує когось в ганебнім ділі і висловлює йому погорду.

Оце рішення видав найвищий суд в справі одного політичного діяча з Галичини, якого на передвиборчім вічу хтось привитав окликом „ганьба“. Він заскаржив його за образу чести, а що повітовий й апеляційний суд заскарженого оправдали, справа пішла перед найвищий суд, який повищим рішенням скасував вирок, наслідком чого суд першої інстанції буде судити вже на основі рішення найвищого суду.

Тому осторожно з „ганьбами“ на вічу, бо можна за те відповідати перед судом!

Від слів до діл.

Послідними часами пишуть в ґазетах багато про трудне положення „Рідної Школи“. Багато дискусії, проєктів, а ще більше несмачних дотинків то на „Рідну Школу“ то на суспільність задля її байдужности. Все це дуже гарно, орначе загрожене становище „Рідної Школи“ через це ще зовсім не кращає. Крім великих слів треба ще бодай маленьких діл. Маючи це на увазі, з рамени виділу читальні „Просвіта“, в **Олеську** відбувся 26. серпня б. р. концерт, з якого частину доходу в сумі 75 зол. призначено на фонд поратовання „Рідної Школи.

Взивається також виділи всіх читалень, аматорські гуртки та поодиноких осіб, яким добро „Рідної Школи“ а тим самим добро цілого народа бодай трохи лежить на серці, щоби негайно занялись уладженням якоїсь вистави чи концерту, з чого дохід пішовби на фонд поратовання „Рідної Школи“. Час вже зрозуміти значіння „Рідної Шк.“ для нашого народу. Менше слів а більше діл! Ану хто перший обізветься на цей зазив!

Виділ.

Не дайтесь деморалізувати!

Бють нас при помочі нашого гроша.

Підприємство Данилович, Стовпюк і Спілка, що займалось фабрикацією хрунів, не оплачувалось і його підчас виборів зліквідовано. Зате повітові самодержці (старости) перебравши в заряд повітові виділи, заснували, як приміром в Коломиї, столиці Покуття, повітову комунальну касу, до якої стягають додатки до громадських податків, чинш з аренди громадських млинів (прим. село Іспас). Повітовий виділ обмежує права гром. ради і громадської старшини (§§ 27 і 56 гром. зак. з дня 12. серпня 1866 В. з. кр. Ч. 19) і при помочі громадського гроша хоче мати політичний вплив на українське село та його деморалізувати.

Громадська рада управляє громадським майном і може оснувати в селі позичкову касу та давати позички громадянам на процент і вона не повинна допустити, щоби повітові виділи переступали закон (§§ 98. з.. кр. з 1866) і при помочі нашого гроша деморалізували наше село. Громадські ради повинні боротися за належне їм право та показати, що „Громада великий чоловік“, як казали наші предки, та що в громадській самоуправі і наша сила, якої ніхто не поборе.

Л—к.

Інваліди та вдовиці

язвою для наших сіл.

Інваліди та вдовиці по поляглих на світовій війні, боячись втратити ренту, голосували при соймових виборах на „одинку“ а опісля підписували декларації за викладовою польською мовою по наших школах. Завдяки інвалідам, вдовам по поляглих на світовій війні, хлібоїдам та темнякам, які далися зловити обіцянками муки, грошевої безпроцентової позички, видачі з державних лісів по дуже низькій або й безплатно будівельного дерева, ми, українці, стратили при соймових виборах 10—12 мандатів.

Минули вибори, обіцяні благодати не сповнилися, свідомі і темні хлібоїди розчарувалися, а деякі інваліди та вдови ще й тепер не зрозуміли, що Польща зобовязана ріжними договорами платити ренту і платить не з ласки.

Л.

За державну зраду.

Студент Сайкевич засуджений на 2 роки тюрми.

Минулого тижня відбулася перед трибуналом присяжних суддів у Львові розправа проти Петра Сайкевича, скінченого студента медицини, за державну зраду. Акт обвинувачення закинув йому, що належав до тайної Української Військової Орґанізації, яка хоче відорвати українські землі від Польщі, що видавав і поширював тайну ґазету „Сурма“, а в часі процесу Атаманчука і тов. написав до суду лист, заявляючи, що шкільного куратора Собінського вбито з рамени цеї орґанізації. Крім того закидують йому, що належав до орґанізації, що виконувала в роках 1924 і 1925 напади на почти.

Обвинувачений заперечив усім тим закидам, а так само свідки не дали певних доказів на його вину. Всі закиди були оперті тільки на доносах поліції, як це виказав його оборонець, адв. д-р Ст. Шухевич. Всеж таки присяжні судді голосували так, що трибунал засудив обвинуваченого на 2 роки вязниці.

Хліборобські вигляди.

З Коломийщини пишуть: З 3-го на 4-го вересня ц. р. був на Підгірю перший приморозок, від якого вимерзла пізна фасоля, картопля, огірки та пізна, зелена ще кукурудза. Потім знову потепліло, дні досить погідні і теплі а й ночі не зимні, в ріках купаються діти і старші, як серед літа. По природі видно, що осінь потягне та зима не зараз до нас загостить, а може...

Весна цього року спізнилася, тому було би добре, якби тревало тепло та погода. Весняні засіви ще зелені і до зрілости потрібно 3—4 неділі тепла та погоди. Цього року брак паші з причини посухи, тому порадним булоб збирати гичку з картоплі і бураків, а також листя з дерев прятати та консервувати. Паші брак зараз і вона дуже платиться, так що одна штука худоби зїсть за дві штуки.

М. Л.

Вдови і сироти світової війни.

Сумні часи.

На жіночім конґресі у Франції обговорювали також втрати, які потерпіло жіноцтво через недавну світову війну. Обчислено, кілько лишилось вдовиць і сиріт в шістьох заприязнених державах, а саме: Анґлії, Сполучених Державах, Франції, Югославії і Польщі. Найбільше вдів і сиріт мала Франція, бо 750.200 сиріт і вдовиць, на другім місци находиться Анґлія з числом 266 тисяч вдовиць і 288.783 сиріт, третє місце припадає Югославії, а четверте Польща з 92.279 сиротами і 43.342 вдовами. Сюди не вчислено дітей, що скінчили тепер 18 літ, бо в тім віці тратять право до сиротинської ренти.

Про сироти і вдовиці з країв бувшої Австрії, Німеччини, Росії, Болгарії і Туреччини, а також Італії не згадується, але їх буде тричі стільки, так що загальне число їх виносило поверх 10 міліонів.

Домагайтесь відшкодування?

Держава відповідає за спричинену шкоду.

Один резервіст, з фаху шлюсар, був скалічений сліпою кулею в часі військових вправ і стратив через те 25 проц. здібности до праці. Пошкодований вніс цивільну скаргу до суду, домагаючись відшкодування і виграв справу в першій і другій інстанції. Однак військовість відкликалась до найвисшого суду в Варшаві, оправдуючись тим, що вправи в стрілянню були в інтересі краю, в інтересі вищого добра, якому мусить підчинитись добро низче — в цьому випадку добро одної людини. Всеж таки нийвищий суд потвердив присуд низчих інстанцій і рішив, що держава повинна відповідати за шкоду, яку горожанин потерпів від державної установи.

Це рішення найвищого суду управильнює раз на все справу відшкодовань поодиноких горожан, які в кождім практичнім випадку повинні на ньому опиратися.

В ОБОРОНІ ЗАГРОЖЕНОГО МАЙНА І ЖИТТЯ.

Спір між населенням і фабрикою цукру.

На греблі ставу в Ходорові зібралося минулого тижня кількасот людий, переважно жінок, і сокирами та іншими знарядами знищили шлюзу, спускаючи воду. Став належить до ходорівської цукроварні, яка спровадила поліцію, щоби розігнати товпу, але це їй не вдалось. Мали ще спровадити військо і булоб прийшло до проливу крови, якби в справу не вмішались висші урядові чинники.

Є це наслідок довголітнього спору між населенням Ходорова і кількох сусідних сіл, що терплять від мочарів довкола ставу. На їх домагання львівське воєвідство приказало цукроварні осушити і змеліорувати мочаристі ґрунти, однак фабрика цього не виконала. Вкінці населенню урвався терпець і воно само спустило став, щоб осушити свої ґрунти й оздоровити околицю.

Справа покищо не полагоджена, бо селяни не хотять уступити, а низша влада тягне за цукроварнею.

Боротьба за втрачені права.

Найважніше з усього того, що в наших часах у світі діється, це боротьба поміж побідниками і побідженими з останньої війни. Бо „побіджені“ майже на другий день після своєї програної очунялися та затиснувши зуби, почали пробувати розмотати ті мотузи, якими їх „побідники“ звязали. І розпочалася знову боротьба, тиха, повільна, але безперервна і завзята. Ця боротьба ведеться на ріжнородних полях політичного, економічного, ба навіть культурного життя ріжних держав та народів, та й іде ця боротьба на дуже широкому фронті.

Всіх побідників вяже одна ціль: не допустити, щоби нарушено саму основу побіди, якою є **мирові договори**, передусім головний мировий договір, так званий „версайський“, що начеркнув на мапі Европи нові державні границі. Всіж побіджені, яким у мирових договорах накинено силою такі постанови, що їх **кривдять**, стараються усіми можливими способами вплинути на зміну поодиноких постанов і таким робом **ослабити значіння цілого договору.**

Очевидно, що найбільше можности боротися за відзискання утрачених на війні тих прав, котрих утрата є найбільш болючою, має німецька держава, яка з програної для себе війни вийшла ще так само найсильнішою з поміж усіх інших „побіджених“. Правда, що Німеччина очуняла й піднялася після війни та швидко набрала назад великої сили завдяки залізній енерґії, праці та орґанізованости **німецького народу.** Досить, що Німеччина крок за кроком здобуває собі назад давню повагу, значіння, ба навіть свою давню силу. Ці німецькі змагання надзвичайно цікаві і для усіх тих, що колинебудь щось утратили та відзискати бажають, є вони дуже повчаючі.

Саме від трьох тижнів увесь світ слідкує з напруженою увагою, як Німці у Женеві, на конґресі Союза Народів, заходять біля так званої **надренської справи.** Надренія (край над рікою Реном), це німецька західна провінція, яку побідні західні держави окупували (себто зайняли військовою силою) як застав (ґарантію) за те, що Німеччина дотримає прийнятих на себе зобовязань, головно щодо розброєння та заплати грошевого воєнного відшкодування. У версайському договорі поділено цілу Надренію на три полоси, які „союзники“ (Франція, Анґлія, Бельґія, Італія і ін.) зобовязалися постепенно звільнювати, в міру того, як Німці дотримають зобовязань. Першу полосу звільнено остаточно рік тому. Другу полосу мають звільнити в січні 1929 р., третю й останню в 1935 р. Однак Німеччина виступила тепер з домаганням звільнити всі три полоси зараз. Вона покликується на те, що в міжчасі Німеччина підписала договір у містечку Льокарно (льокарненський пакт), яким урочисто запевнила забезпеку і недоторканість французьких післявоєнних границь. Дальше: вона, мовляв, увійшла до Союза Народів, перевела у себе розброєння і правильно платить воєнний гарач (т. зв. „репарації“) і тому є для Німеччини і образливо і несправедливо тримати дальше на німецькій провінції чужинецькі окупаційні війська.

З цим домаганням виступила Німеччина отверто після того, як місяць тому підписала у Парижі **противоєнну умову,** так званий пакт Келльоґа.

„Союзники“ спершу ніби то обурилися. Французький міністер закордонних справ Бріян виголосив навіть у Женеві гостру протинімецьку промову. Польська преса вже зраділа! Але оєповолі почали **торгуватися: ми вам увільнемо Надренію швидше, але зате окремо нам заплатіть!** І пішли торги. Коли пишемо це, невідомо, чим вони скінчилися. Але сам факт, що вже можна було за таку справу торгуватися, доказує, що одну **постанову „недоторканого“ версайського мира** можна знову перечеркнути! Цікаво, що **Польща** хотіла й собі вмішатися, очевидно — проти Німеччини, але її не допустили до безпосередніх торгів!

Життя є сильніше понад усі писані постанови та нищить усе, що противиться життю!

Справоздавчі віча.

ПЕРЕМИШЛЯНЩИНА.

Дня 2. вересня ц. р. відбулося величаве справоздавче віче під голим небом в **Чемеринцях.** На вічу явилося около 3.000 селян з Чемеринець і дооколичних сіл. Посла Кузика і голову Повітового Комітету д-ра Свістеля привитала на границі села кінна бандерія, а при вїзді до села витав хлібом-сіллю голова місцевої читальні „Просвіти“ Степан Чипіжак. Віче отворив короткою промовою д-р Свістель, по чім забрав голос посол Кузик для звіту з діяльности Української Парляментарної Репрезентації. Коли посол представив зібраним всі кривди, які поносить український нарід на шкільнім, церковнім та аґрарнім полі, зібрана на вічу горстка місцевих поляків під командою „стшельца“, на чолі якого прийшов на віче місцевий учитель поляк, старалася викликати своїм криком замішання серед вічевиків. Однак гідна постава наших громадян перешкодила цій нахабности поляків та не допустила до розбиття віча. Найцікавіше те, що одного зі „стшельців“, який походить з мішаної родини, мати українка в обуренню прилюдно ударила кілька разів по голові за те, що хотів робити авантуру. Переривання неграмотного інспектора поліції з Перемишлян і його намагання розвязати віче, викликали якраз противний настрій завзяття. Вічевики з ентузіязмом ухвалили довіря і одобрили тактику УНДО і Українського Посольського Клюбу та з одушевленням розійшлися домів по відспіванні національного гимну.

Того самого дня відбулося посвячення угольного каміня під будову Народнього Дому в **Білім** при співучасти посла Кузика та голови філії „Просвіти“ в Перемишлянах д-ра Свістеля. Посвячення докопав місцевий парох о. Ґуглевич, в імени філії „Просвіти промовляв д-р Свістель, а опісля нього посол Кузик. Присутні з одушевлення вислухали промову і постановили ще того самого дня розіслати комітет в село за збіркою жертв на дальшу будову „Народн. Дому“. При посвяченню співав місцевий хор молоді під управою Йосифа Побейка. Треба піднести заслугу комітету, який в мішанім польсько-українськім селі, яким є Біле, не упадає на дусі, а працею біля Народнього Дому старається піднести національну свідомість і зорґанізувати своїх односельчан.

З вічевої і орґанізаційної праці сенаторки Кисілевської.

В останніх днях серпня після повороту з Волині відбула сенаторка Кисілевська цілий ряд віч, присвячуючи особливу увагу орґанізації українського жіноцтва. На Волині обїхала сенаторка Кисілевська всі важні міста, як Луцьк, Рівне, Ковель та місто Сарни на Поліссі, де відвідала всі українські інституції та виголосила орґанізаційні реферати. Повернувши з Волині, сенаторка Кисілевська відбула вже дня 22. серпня віче під голим небом в **Печеніжині** при участи понад 1.000 осіб. Жіноцтво привитало свою сенаторку хлібо-сіллю та піднесло їй вінець з пшеничного колося.

Дня 28. серпня ц. р. відбула дальше сенаторка справоздавче віче в **Акришорах** товмацького повіту і того самого дня в Космачі печеніжинського повіту.

Дня 2. вересня ц. р. відбула сенаторка Кисілевська справоздавче віче в **Сяноку і** того самого дня в селі **Трепчу** того самого повіту, а дня 9. вересня справоздавче віче в селі **Зашкові,** повіт Львів. Того дня мало відбутися в Зашкові велике кооперативне свято, однак поліція розвязала його зараз на початку промови сенаторки і тому отворено справоздавче віче, на якому промовляла сенатоорка Кисілевська і посол Ліщинський.

На всіх вічах ухвалювано повне довіря для Української Парляментарної Репрезентації і подяку для сенаторки за її повну посвяти працю.

Орґанізаційне життя в Калущині.

Повітовий Народній Зїзд. Народній Зїзд судового округа Войнилів. Вічевий рух. Народнє життя в повіті. Орґанізаційні вимоги.

15. серпня ц. р. відбувся в **Калуші** Повітовий Народній Зїзд, в якому взяло участь понад 300 делеґатів зі сіл. Зїзд отворив голова Повітового Народнього Комітету д-р І. Сохацький, зясовуючи значіння УНДО в змаганнях нації. Зїздові проводив о. декан Зарицький з Войнилова, секретарював п. Іван Король з Новиці. Звіт з діяльности уступаючого Повітового Народнього Комітету зложив д-р **І. Сохацький,** а звіт з діяльности Парляментарної Репрезентації посол **Антін Максимович.** На питання, поружені в дискусії, відповідав посол **М. Струтинський,** при чому обговорив теж орґанізаційні справи повіту, а зокрема шкільну справу. В оживленій дискусії забирало голос богато громадян. Зїзд одобрив діяльність управи партії та Парляментарної Репрезентації, висловлюючи їм повне довіря. Вибрано Повітовий Народній Комітет, якого головою вибрано д-ра Сохацького. Зїзд пройшов в піднесеному настрою, хоч не обійшлося без такого інциденту: на салю нарад передістався один сельробівський аґітатор і пробував спричинити галабурду. Селяне делеґати заявили йому: „дозволяємо прислухуватися нашим нарадам. Може чого навчишся. Але авантуруватися не дозволимо і викинемо, коли не будеш сидіти тихо!“

Дня 12. ц. р. відбувся Народній Зїзд **войнилівського округа.** У Войнилові (до недавна осідок суду) істнувала від часу повстання національно - демократичної партії окрема партійна орґанізація судового округа, покликана до життя на внесення покійного о. Палієва з Перевізця. На чолі цеї орґанізації стояв через цілий час Юрко Ґаджаровський. Тепер після знесення суду у Войнилові вirинула справа скасування окремої орґанізації, однак Народній Зїзд 12. серпня ц. р. вирішив зберегти окрему політичну орґанізацію Войнилівщини як помічний орґан калуського Повітового Народнього Комітету. Зїздові проводив п. Микола Дурбак, секретарював п. Василь Кондрат з Томашівець. Реферат про діяльність партії та орґанізаційні справи виголосив посол М. **Струтинський.** Після короткої річевої дискусії вибрано Народній Комітет, якого головою став п. Микола Дурбак. На прикінці пос. Струтинський в імени Центрального Комітету зложив горячу подяку п. Ю. Ґаджаровському за його довголітню працю на становищі орґанізатора Войнилівщини.

Посол. М. Струтинський відбув в Калущині цілу низку справоздавчих віч, на яких поруч звітів з діяльности обговорював орґанізаційні справи та збирав матеріяли та надужиття ріжних орґанів влади. Досі відбулися віча в отсих місцевостях: 4. серпня в **Голині,** 7. серпня в **Мисловій,** 12. в **Томашівцях,** 14. в **Медині,** в **Бережниці шляхоцькій** і в **Завою,** 26. в **Підмихайлю** і в **Студінці,** 28. в **Рівні,** 9. ц. м. в **Негівцях** і в **Зборі.** Намічено дальші віча в кількох місцевостях. Таким чином вічевий рух обійме цілий повіт. Віча відбувалися головним чином під голим небом і брали участь в них також громадяне сусідних сіл.

Дня 2. ц. м. відбулося в **Підгірках** величаве кооперативне свято з нагоди посвячення читальняно-кооперативного дому. На цім святі промовляли д-р Іван Сохацький, п. Г. Бариш, пос. М. Струтинський, о. Чорнеґа зі Студінки і о. Майорчак з Калуща. В імени підгорецьких громадян дякував промовцям місцевий діяч п. Франко.

В Калущині гарно розвивається кооперативний рух (на 67 сіл повіту є кооперативи в 47 селах). В останніх часах калуський Повітовий Союз Кооператив зробився теж центром для Долинщини. Читальні „Просвіти“ є майже у всіх селах. Черговою ударною справою Калущини є розбудова „Лугів“ та „Соколів“ та основування кружків „Сільського Господаря“. До цього є в повітовому центрі окремі реферати.

Дня 4. серпня ц. р. відбувся в Калуші **величавий фестин,** який приніс „Рідній Школі“ около 700 зол. доходів. На жаль, фестиновий рух не обняв цього літа сіл повіту. До речі: Калущина має дуже добру селянську орхестру в Хотіні (дир. Когут) і добрі аматорські гуртки в деяких селах.

Пекучою справою політичної орґанізації калуського повіту є основання Народньої Канцелярії, яка провадила би систематичну політичну роботу.

НОВИНКИ.

— З кінцем цього місяця кінчиться передплата на третий квартал цього року, тому до нинішнього числа долучаємо кожному нашому Вп. Передплатникови почтову складанку та просимо негайно прислати передплату на четвертий квартал. Усіх передплатників, які залягають з передплатою за минулий квартал, просимо негайно вирівнати свою залеглість. Просимо спішитися з висилкою грошей. щоби не було перерви у висилці часопису. „Свобода“ є найдешевшим часописом, бо передплата за квартал коштує тільки 2·20 зол.

— **Попереднє (38) число „Свободи“** сконфіскувала державна прокураторія. Повідомлення про конфіскату прийшло так пізно, що Адміністрація часопису не могла вже видати другого накладу і тому просимо наших читачів цього числа не реклямувати.

— **Польська еміґраційна політика.** Німецька робітнича централя в Берліні повідомила польський еміґраційний уряд, що потрібує 3,500 робітників до земних робіт. Польський еміґраційний уряд повідомив про це тільки мазурські повіти спід Варшави і Кракова і вербує тільки звідтам робітників поляків. При такій еміґраційній владі українські робітники не можуть собі заробити в Німеччині, хоч німці волять працьовитих і спокійних українців, ніж бутних поляків.

— **За зневагу урядника.** Найвисший суд у Варшаві постановив, що кожда зневага, зроблена державному урядникови в часі його урядування, ображає також весь польський уряд. Тому кари за такі проступки будуть далеко строгійші, ніж доси. Ображений урядник не може виступати як пошкодований, тільки як свідок. Коли сам урядник не почувається зневагою ображеним і на судову дорогу не виступає, може це зробити за него і без його згоди зверхня влада.

— **Закриття „Просвіти“.** Польська влада зарядила закриття товариств „Просвіта“ в Рівнім і Дубні, як пишуть польські ґазети, за бюрові і касові неформальности.

— **Крадіж на почті.** В Болехові арештовано почтового урядника Казимира Бандеру, що спроневірив 23,500 зл., фальшуючи почтові чеки.

— **Нещаслива пригода на залізниці.** Коло Миколаєва пов. Жидачів на особове авто наїхав тяґаровий потяг, що їхав зі Львова до Стрия. Шофер розбитого авта погиб на місци, а двох тяжко ранених пасажирів відставлено до львівського шпиталя.

— **Архикнязь провідником.** Бувший архикнязь Леопольд Сальватор, не маючи з чого жити, піднявся водити чужинців по Відни і показувати їм цікаві памятки в місті, особливо такі, що вяжуться з давним цісарським двором. Доси він був занятий в торговлі, яка йому не по нутру.

— **Пригода автобуса.** Автобус, що курсує між Львовом і Рожнітовом (на Стрий), наїхав коло Більча біля Стрия на придорожне дерево і розбився на кусники. Потовклось 14 осіб, з того 6 тяжко.

— **Хотів спечи кукурузу, а спалив господарство.** В селі Сугрові пов. Бібрка вибух великий огонь, що знищив пять господарств з цьогорічним жнивом. Пожежу спричинив 6-літний хлопець, розложивши вогонь під стайнею, щоби спечи кукурузу.

— **Гинуть люди як мухи.** На стації Зайц на Моравії поспішний потяг, що їхав з Відня до Праги, вдарив на товаровий потяг. Наслідок був страшний. Три ваґони поспішного потягу розторощились, причім 18 осіб погибло на місци, а кількадесять тяжко покалічились. Топник товарового потягу наслідком зудару впав до печи і згорів. Жертви катастрофи мусіли вирубувати сокирами спід купи дощок. Причиною нещастя була зле наставлена стрілка.

— **Страшні перегони.** В італійськім місті Медіоляні відбувались перегони, в яких взяло участь 22 самоходи. Один самохід, хотячи випередити другий, віхав між публику, наслідком чого згинуло 23 особи а 30 є тяжко ранених. Декотрі жертви були такі змасакровані, що годі було їх пізнати.

— **Зїзд Марій.** У американськім місті Крофордсвіль уже 7-ий раз від війни скликаний зїзд молодиць і дівчат з усього стейту Індіяна, що мають за імення Марія. Згідно з прийнятою традицією цього зїзду на ньому роздають ріжні нагороди: найкращій і найвищій Марії, наменшій, найгрубшій, найтоншій, то-що. Є й окрема премія для такої, що привезе зі собою на зїзд якнайбільшу скількість Марій-новичок.

ДОПИСИ.

ТОКИ, ПОВ. ЗБАРАЖ. (Власними силами). Дня 19. серпня ц. р. улаштовувала токівська Читальня „Просвіти“ концерт в 12-ліття смерти великого національного діяча, Івана Франка. Цьому концертови віщувала місцева інтеліґенція повну невдачу. Одні, бо не вірили, що молодше покоління потрапить без їхньої поради як слід звеличати память великого Поета. Вони хотіли, щоб їх навколішках просили до участи в концерті (бо цілком звичайним способом прошено, але відказались). Інші страха ради відказувались. Боялись за майбутні посади, поліційну опінію і т. д. А були в нас і такі, які не хотіли, щоб концерт вдався. Ображені, що не під їхнім проводом — не вагались вжити такого підступного способу, як підмовлювання співаків і т. д. А проте ми, піднесені на дусі цією гадкою, що сповнити його нашим святим завданням, цілою силою рушили вперід. Звеличали память Невтомимого Борця так сильним акордом, що перейшло навіть наші сподіванки. Концерт перемінився в національну маніфестацію, зі сцени лились бадьорі слова піднесення духа й заохоти до боротьби за свою кращу долю. Здавалось, що поважне лице поета всміхувалось, коли зі сцени проголосив козак-невмірака його великі слова, що „Україна ще не вмерла, ще не вмерла і не вмре!“ **Свідомий.**

ВОСКРЕСІНЦІ, ПОВ. КОЛОМИЯ. (Радикальна кириня). Від часу виборів до польського сойму розмножились у нас радикали, що роблять велику кириню між темним громадянством. Найбільші то вже фанатики радикальні Василь і Олекса Романенчуки, а на поміч їм йде ще М. Шепетюк, знаний розбишака в селі. Вони захопили в свої руки всі установи в селі і своєю киринею допровадили до того, що коломийське староство замкнуло нам Читальню Просвіти, кооператива ледви дихає, а тов. „Луг“ то попросту шайка диких людий, якими проводить В. Романенчук. Бо нема ані лугових вправ, ані ґімнастичних приладів. Замісць вправляти луговиків пан голова разом з четарами попиває в Дмитра Гринюка чорне пиво, а решта луговиків реве селом як воли. Хоч хотіли би четарі вчити вправ, та самі не уміють, бо коломийські радикали не хочуть заложити курсу лугових вправ, де моглиб четарі самі навчитися, а опісля вчити других. Зате вміють кричати на зборах та вічах на Ундистів та гнути блахмана темним людям. Однак завдяки декотрим свідомим одиницям люди поволи відвертаються від радикалів, а масово зате вписуються в члени Українського Нац. Дем. Обєднання. Переведено в 1927 році плєбісцит щодо коршми і його постанова з новим роком вже обовязує, а рудий Гершко вже не троїть людий алькоголем. Тепер звертаємося до вас, воскресінецькі радикали: Схаменіться, та перестаньте баламутити чесних людий! Лучше займіться збиранням фондів на Рідну Школу, як брехнями та крутійством! Ви бачите тріску в чужім оці, а в своїм не бачите поліна. **Галайда.**

КАДЛУБИСКА, ПОВ. БРОДИ. (Сокільське свято. Віче). Дня 9. вересня ц. р. відбулося в **Кадлубиськах** брідського повіту велике районове сокільське свято. На це свято прибули посли о. Пелліх і п. Вислоцький і секретар Повітового Комітету УНДО п. Павлюк, представник студенства п. Герман та делеґат Повітового Союзу Кооператив п. Володимир Чубатий. Зі Львова прибув представник „Сокола-Батька“ п. Білостоцький. Рано відправив о. посол Пелліх полеву Службу Божу і виголосив горячу, патріотичну проповідь, після чого місцевий парох о. Кіналь відправив панахиду по поляглих Січових Стрільцях. Присутніх на святі було понад 2.000 громадян та понад 100 карних умундурованих в однострої Соколів та Луговиків. Дуже гарне враження зробив головно місцевий Сокіл під проводом п. Кіналя. Пополудні відбувся фестин і святочна Академія, на якій промовляв делеґат Сокола-Батька п. Білостоцький, посол Вислоцький та представник студенства п. Герман. — Після фестину відбулося велике віче УНДО, на якім о. посол Пелліх виголосив реферат про політичне положення українського народу, а звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації здав посол Вислоцький. Віче закінчено ухвалою довіря до УНДО і Українського Посольського Клюбу та відспіванням національного гимну.

ЦІНИ У ЛЬВОВІ.

17. вересня 1928.

Збіже. Пшениця двірська 44.75—45.57, селянська 43.25—44.25, жито 33.75—34.75, ячмінь броварняний 36—37, ячмінь на мливо 27.25—28.25, овес 29.75—30.75, кукуруза румунська 44, сіно 14—20, солома 7—9.

Худоба. За кільо живої ваги: корови 1.65—1.70, ялівки 1.40—1.65, телята 1.80—2.10.

Набіл. Молоко 0.40, сметана 2.60, масло десерове 6.80—7.—, столове 6.60 кухонне 6.20, сир звичайний 1.20, бриндзя 6.—, яйце 0.18, мід 2.80.

Гроші. Доляр ам. 8.87—8.88, канад. 8.81—8.82, ческа корона 0.26, австр. шіл. 1.25, лей 0.05, франц. франк 0.34, ф. шт. 43.—, червонець 26—27.

Ілюстрований стінний календар „Рідної Школи“ на 1929 рік.

Як що року так і цього року видає Головна Управа „Рідної Школи“ багато ілюстрований стінний календар на 1929 рік, який обійматиме „календарюм“.

Цей календар повинен стати прикрасою усіх наших товариств і орґанізацій (Читалень, Лугів, Соколів, Кооператив, молочарень, всіляких підприємств і т. п.), та находитися в домі кожного Українця і Українки.

Чимало кооператив зверталося минулого року до „Рідної Школи“ за стінним календаром для своїх членів за пізно, бо наклад був вже вичерпаний. Тому тепер звертаємо на це увагу Хвальних Кооператив і прохаємо поспішитися зі замовленням наших ілюстрованих стінних календарів на 1929 р. для своїх членів, тим більше, що календар вже в друку і ми хотіли-б усталити число накладу.

Головна Управа „Рідної Школи“ у Львові,

Ринок ч. 10. II. поверх.

ОПОВІСТКИ.

Оголошення.

Видає С-ка „Діло“. зар. стов. з обмеж. пор. —За редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів. Ринок ч. 10.